

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Lovavdelingen

Samferdselsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres ref.
18/1778

Vår ref.
18/4648 EO TRR/BSN/bj

Dato
18.09.2018

Habilitetsvurdering av samferdselsminister Jon Georg Dale

1. Innledning

Vi viser til brev 4. september 2018 fra Samferdselsdepartementet (SD), der det bes om Lovavdelingens syn på om samferdselsminister Jon Georg Dale er inhabil til å delta i behandlingen av visse saker innen elektronisk kommunikasjon og sjøtransporttjenester på bakgrunn av hans relasjon til Vidar Brein-Karlsen, direktør for samfunns- og myndighetskontakt i selskapet Huawei Technologies Norway (Huawei), Reynir Jóhannesson, kommunikasjonssjef i mobilselskapet Ice, og Arne Johan Dale, finansdirektør i selskapet Havila Shipping.

Vi vil i det følgende vurdere den enkelte relasjonen hver for seg.

2. Relasjonen til Vidar Brein-Karlsen

Vidar Brein-Karlsen er direktør for samfunns- og myndighetskontakt i Huawei. Vi nevner for ordens skyld at det står i SDs brev at han er ansatt i selskapet Huawei Technologies Co. Ltd, men at det har blitt avklart at han arbeider i Huawei Technologies Norway. Brein-Karlsen har etter det opplyste ingen eierinteresser i Huawei. Han var tidligere statssekretær i Justis- og beredskapsdepartementet, og han har av Karantenenemnda blitt ilagt et saksforbud fram til 17. juli 2019 i saker eller på saksområder der Justis- og beredskapsdepartementet eller Samferdselsdepartementet, eller underliggende virksomheter for disse, er involvert.

Samferdselsministeren Jon Georg Dale beskriver selv relasjonen til Brein-Karlsen slik:

Postadresse
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Gullhaug Torg 4a
0484 Oslo

Leveringsadresse
Varemottak
Akersgata 59
0180 Oslo

Telefon - sentralbord
22 24 90 90
Org.nr.: 972 417 831

Lovavdelingen
Bjarne Snipsøyr
22245645

«Eg og Vidar Brein-Karlsen er det eg vil betegne som omgangsvenner. Eg deltok i hans bryllup når han gifta seg. Eg har vore heime hos han i sosiale arrangement dei siste åra, og han har vore tilsvarende hos meg. Vi omgås også sosialt på mange andre arenaer og er ein del av den same vennegjengen.

Vårt kjennskap starta då vi arbeidde saman i FrPs stortingsgruppe i perioda 2010–2013 og har fortsatt gjennom at vi har arbeid som statssekretærer i ulike departement i perioda 2013–2015. Vi omgås som følge av dette med ujevne mellomrom.»

Om de sakene innenfor SDs ansvarsområde som kan få særlig betydning for Huawei, opplyser departementet følgende:

«Samferdselsdepartementet har ansvaret for rammebetingelsene på ekområdet og dermed rammevilkårene for en stor del av Huawei sin virksomhet. Samferdselsdepartementet regulerer dette området gjennom ekomloven med forskrifter. Herunder setter ekomloven med forskrifter rammevilkår for utstyr. Disse reglene følger imidlertid i hovedsak av felleseuropeisk regulering, og av globale standarder. De nasjonale rammevilkårene som settes dreier seg om rammevilkår for sikkerhet og robusthet i nett og tjenester. Det er dette som vil kunne berøre Huawei.

Dette er rammevilkår som i utgangspunktet vil gjelde likt for alle mobilaktørene, likevel kan det komme opp særlige spørsmål grunnet eksisterende og fremtidige leverandørforhold av utstyr i ekomnettene da Kina er et land vi ikke har sikkerhetspolitisk samarbeid med. Samferdselsdepartementet er også ansvarlig departement på ekområdet etter sikkerhetsloven § 29 a om Varslingsplikt og myndighet til å fatte vedtak ved anskaffelser til kritisk infrastruktur.»

Spørsmålet er om Dale er inhabil til å delta i behandlingen av saker om det som er omtalt av SD, på bakgrunn av sin relasjon til Brein-Karlsen.

Forvaltningslovens regler om habilitet gjelder for «offentlige tjenestemenn» og «enhver annen som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan», jf. forvaltningsloven § 10 første punktum. Bestemmelsene omfatter også statsråder i egenskap av departementssjef, men gjelder ikke direkte for statsråder «i egenskap av regjeringsmedlem», jf. § 10 andre punktum. En statsråd som opptrer i regjeringen, er likevel bundet av visse ulovfestede habilitetsprinsipper, men disse går ikke lenger enn de som gjelder når statsråden opptrer som leder for departementet. Om dette viser vi til Lovavdelingens uttalelse 23. mars 2017 (snr. 17/277 EO) med videre henvisninger. Ut fra henvendelsen hit finner vi ikke grunn til å gå nærmere inn på Dales rolle som regjeringsmedlem. I det følgende tar vi utgangspunkt i forvaltningsloven § 6 ved vurderingen av hans habilitet.

Vi kan ikke se at tilknytningen mellom Dale og Brein-Karlsen vil føre til at noen av de ubetingede inhabilitetsgrunnene i forvaltningsloven § 6 første ledd er aktuelle. Habilitetsspørsmålet må dermed vurderes etter § 6 andre ledd. Etter denne

bestemmelsen er en tjenestemann inhabil til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak dersom det foreligger «andre særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet».

§ 6 andre ledd gir anvisning på en bred vurdering av tjenstemannens tilknytning til saken og hvorvidt denne kan svekke tilliten til at vedkommende behandler saken på en nøytral måte. Formuleringen «egnet til» indikerer at det er sentralt hvordan forholdet fremstår utad. I vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelse i saken kan innebære en «særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen han har en nær personlig tilknytning til». Denne formuleringen utelukker ikke at det i helhetsvurderingen under de overordnede kriteriene i andre ledd også kan legges vekt på en fjernere personlig tilknytning enn det som kan betegnes som «nær personlig tilknytning».

Om betydningen av personlige relasjoner og vennskap viser vi til vår uttalelse i brev 15. januar 2008 (snr. 2008/112 EO) med videre henvisninger. Her uttales det:

«I det foreliggende tilfellet er det to grunner som kan tenkes å gjøre Stoltenberg inhabil, enten hver for seg eller som ledd i en samlet vurdering. Begge er knyttet til vennsksforhold. Om betydningen av personlige tilknytningsforhold har vi i brev til Sosial- og helsedepartementet 3. november 2000 (snr. 2000/8596 EO) uttalt:

«Det er antatt både i teori og ved praktiseringen av forvaltningslovens inhabilitetsregler at det som utgangspunkt skal mye til før vennskap i seg selv fører til inhabilitet. Noe upresist kan en si at det bare er nært vennskap og skarpt og direkte motsetningsforhold som i seg selv fører til inhabilitet etter § 6 andre ledd. Vanlig godt bekjentskap og samarbeid leder ikke til inhabilitet. Vi viser til Frihagen, op.cit. s. 228 og s. 231, og Woxholth, op.cit. s. 142. I sak 57/87 (utrykt) uttaler Sivilombudsmannen: «Det skal foreligge et virkelig nært vennskap før et slikt forhold fører til inhabilitet.»

Det må imidlertid tilføyes at disse utgangspunktene angående personlig vennskap i mange tilfeller gir beskjeden veiledning, fordi det alltid må foretas en helhetsvurdering, hvor det i praksis ofte vil foreligge andre tilknytningsmomenter enn bare vennskapet eller uvennskapet.»

I en senere sak har Sivilombudsmannen uttalt at «[u]tgangspunktet er at det må foreligge et spesielt godt og personlig vennsksforhold» for at vennskapet skal begrunne inhabilitet, jf. uttalelse i Sivilombudsmannens årsmelding for 2009 s. 147 (SOMB-2009-32).

Slik relasjonen mellom Dale og Brein-Karlsen er beskrevet av statsråden selv, er det etter vår oppfatning noe tvilsomt om relasjonen er så nær at den oppfyller de kravene som er omtalt ovenfor. Ut fra opplysningene mottatt fra Dale legger vi til grunn at vennskapet mellom ham og Brein-Karlsen har sitt utspring i at de arbeidet sammen i FrPs stortingsgruppe i perioden 2010-2013, og deretter som statssekretærer i ulike departement mellom 2013 og 2015. Når det gjelder kollegiale relasjoner som oppstår gjennom samarbeid i arbeidssituasjoner, er det antatt at dette normalt ikke i seg selv

fører til inhabilitet, jf. Frihagen, Inhabilitet etter forvaltningsloven (1985) s. 233, jf. s. 346. Selv et nært politisk samarbeid som tidligere har funnet sted, vil oftest ikke i seg selv føre til inhabilitet. Et slikt nært samarbeid vil også ofte ha skapt en viss omgang utenfor arbeidssituasjonen, uten at dette heller nødvendigvis medfører inhabilitet. Det må her som ellers likevel foretas en bredere vurdering av omstendighetene i saken.

Det er i utgangspunktet heller ikke tilstrekkelig at de er en del av samme vennegjeng uten at de har et spesielt nært forhold. Samtidig fremhever Dale gjentatte ganger at de omgås, om enn med ujevne mellomrom. Dale fremhever også at han var gjest i Brein-Karlsens bryllup, og at de har deltatt i sosiale arrangementer hjemme hos hverandre de siste årene. Det er ikke presisert nærmere hvor ofte og i hvilke sammenhenger de møtes. Dette er momenter som trekker i retning av at vennskapsforholdet mellom Dale og Brein-Karlsen er så nært at det i seg selv kan utgjøre en inhabilitetsgrunn.

Vi nøyer oss med å konstatere at en her er i grenseland for at vennskapsforholdet i seg selv utgjør inhabilitetsgrunn. Som nevnt kan det i en samlet vurdering av habiliteten i en sak uansett legges vekt på en fjernere personlig tilknytning enn det som kan betegnes som «nær personlig tilknytning».

Avgjørende blir uansett om omstendighetene samlet innebærer «særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til» Dales «upartiskhet». Habilitetsspørsmålet må alltid vurderes konkret med utgangspunkt i den enkelte avgjørelsen det er tale om å forberede eller treffe. Vi vil derfor se nærmere på hvilke interesser Brein-Karlsen kan ha i avgjørelser fra SD.

Som nevnt innledningsvis har Brein-Karlsen ikke eierinteresser i Huawei. Stillingstittelen hans indikerer imidlertid at han har ansvaret for blant annet å ivareta Huaweis interesser i kontakt med norske myndigheter. Stillingen som direktør for samfunns- og myndighetskontakt indikerer også at han har en relativt sentral stilling i selskapet. Dette til sammen gjør at Brein-Karlsen i større grad enn andre arbeidstakere i selskapet vil kunne identifisere seg med selskapets interesser og dermed ha en særlig interesse i utfallet av de sakene SD har til behandling.

Det vil videre kunne tenkes at SDs avgjørelser, enten enkeltstående avgjørelser eller flere avgjørelser sammen, vil kunne bidra til mer håndfaste økonomiske konsekvenser for Brein-Karlsen, for eksempel ved at han får bedre lønnsvilkår, økt bonus eller lignende dersom avgjørelsene er til fordel for Huawei. Hvor sterk interesse han kan ha i forskjellige saker, vil kunne variere. Vi nevner for øvrig at selv om Brein-Karlsen for tiden har forbud mot å arbeide med saker som gjelder SD, vil forbudet etter hvert utløpe.

I henvendelsen hit omtales ulike sakstyper innenfor området for elektronisk kommunikasjon. I habilitetsvurderinger kan det skilles mellom individuelle saker, som særlig berører stillingen til en eller flere bestemte personer (fysiske eller juridiske), og

saker av generell karakter. Etter ordlyden i § 6 andre ledd kreves det «særegne forhold» for at inhabilitet skal foreligge etter bestemmelsen. Tilsvarende skal det ved habilitetsvurderingen legges vekt på «særlig» fordel, tap eller ulempe. Uttrykkene avgrenser mot forhold som gjør seg tilsvarende gjeldende for en større eller ubestemt personkrets, jf. Ot.prp. nr. 3 (1976–77) s. 62. Det vil derfor vanskelig kunne foreligge inhabilitet i saker av generell karakter, som for eksempel lov- og forskriftssaker. Unntak kan likevel tenkes i tilfeller der en avgjørelse som etter sin art er generell, reelt sett bare får konsekvenser for en liten krets. Vi viser i denne sammenheng til våre uttalelser 9. desember 1997 (jnr. 1997/11160) og 12. november 2009 (snr. 2009/7092).

SD omtaler for det første fastsettelse av det vi oppfatter som generelle rammevilkår for aktørene i telekommunikasjonsbransjen, herunder krav til «sikkerhet og robusthet i nett og tjenester». Dette er vilkår som i utgangspunktet vil gjelde likt for alle aktørene i bransjen, selv om de kan få ulike praktiske konsekvenser for den enkelte. SD fremhever at endringer i sikkerhetskrav kan ha andre følger for Huawei enn for andre selskaper, siden Huawei tilhører en kinesisk selskapsgruppe og Norge ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med Kina.

Etter vår oppfatning vil Dale på bakgrunn av sin relasjon til Brein-Karlsen normalt ikke være inhabil til å delta i behandlingen av generelle saker om slike rammevilkår, selv om sakene også skulle få betydning for Huawei. Selv om Brein-Karlsen i egenskap av sin stilling vil ha en interesse i slike saker, vil det som regel ikke være en særegen interesse. Vi kan imidlertid ikke utelukke at det etter en konkret vurdering kan stille seg annerledes dersom utfallet av saken har særskilte konsekvenser for Huawei.

SD peker for det andre på at det er ansvarlig departement på området for elektronisk kommunikasjon etter sikkerhetsloven § 29 a. Til forskjell fra den første sakstypen som er nevnt ovenfor, vil saker etter denne bestemmelsen typisk kunne gjelde enkeltaktører. Siden Norge ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med Kina, vil det kunne tenkes at for eksempel en anskaffelse der Huawei er involvert, vil kunne bli behandlet av SD.

Etter vår oppfatning vil Dale lettere kunne være inhabil i enkeltsaker som har en side mot sikkerhetsloven § 29 a og som særlig berører Huawei. Vi peker i den forbindelse på at de nevnte sakene har et sikkerhetspolitisk tilsnitt. De vil dessuten typisk kunne dreie seg om Huaweis egen stilling i markedet, i tillegg til at avgjørelser i slike saker også kan ha betydning for konkurrenter.

Det er etter vårt syn neppe grunnlag for å trekke noen generell konklusjon for saker som behandles etter sikkerhetsloven § 29 a, selv om de særskilt skulle berøre Huawei. Vi peker på at vennskapet mellom Dale og Brein-Karlsen ligger i grenseland for hva som i seg selv må antas å kunne føre til inhabilitet. Ved stillingstaken til et konkret tilfelle vil det kunne få utslagsgivende betydning hvor omfattende betydning den

avgjørelsen det er tale om å treffe, har for Huawei, hvor mye skjønn som ligger til departementet, og i hvilken grad Brein-Karlsen har vært involvert i saken hos Huawei.

3. Relasjonen til Reynir Jóhannesson

Ifølge SDs brev 4. september 2018 arbeidet Reynir Jóhannesson i perioden oktober 2013 til november 2017 først som politisk rådgiver og deretter som statssekretær for daværende samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen. Jóhannesson tiltrådte som kommunikasjonssjef i Ice i mai 2018. Han har ikke noen eierinteresser i selskapet. Samferdselsminister Jon Georg Dale beskriver selv relasjonen til Jóhannesson slik:

«Reynir er ein av mine beste kameratar. Vi møtes jevnlig og har nesten daglig kontakt. Vi har arbeidd i lag i 2,5 år i Stortinget. 1 år medan eg var statssekretær i samferdselsdepartementet og han var politisk rådgivar, og 1 år medan eg var statssekretær i Finansdepartementet med ansvar for SD. I tillegg har vi budd i same blokk her i Oslo i om lag 2 år fram til i fjor.»

Om de sakene innenfor SDs ansvarsområde som kan få særlig betydning for Ice, opplyser departementet følgende:

«Når det gjelder Ice viser vi til at departementet tilrettelegger for utbygging av det tredje nettet gjennom sektorspesifikk konkurranse-regulering som pålegger Telenor å gi tilgang til sitt mobilnett med den følge at også Telia velger å tillate andre mobiltilbydere å kjøpe tilgang i Telias mobilnett. Ice har per nå bygget ut en befolkningsdekning på om lag 80 prosent og leier nettilgang hos Telia for den delen av trafikken som ikke går i eget mobilnett. Departementet tilrettelegger også for det tredje nettet gjennom tildeling av radiofrekvenser som er en nødvendig ressurs for å kunne tilby mobile tjenester. Blant annet fastsettes det frekvenstak i frekvensauksjoner, og minstepris for ressursene som vil ha stor betydning for rammevilkårene for Ice.»

Spørsmålet er om Dale på grunn av sin relasjon til Jóhannesson er inhabil til å delta i behandlingen av saker om det som er omtalt av SD.

Vi viser til det som er sagt ovenfor om de generelle utgangspunktene for habilitetsvurderingen. Også for relasjonen til Jóhannesson må habilitetsspørsmålet vurderes etter forvaltningsloven § 6 andre ledd.

Ut fra den nevnte beskrivelsen av vennskapet må det være klart at Dale har en «nær personlig tilknytning» i forvaltningslovens forstand til Jóhannesson. Dersom en avgjørelse kan medføre «særlig fordel, tap eller ulempe» for Jóhannesson, vil dette kunne være et særegent forhold som er egnet til å svekke tilliten til Dales upartiskhet. Også andre omstendigheter kan komme i betraktning i vurderingen av om lovens overordnede kriterium – «andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet» – er oppfylt. Habilitetsspørsmålet må alltid vurderes konkret, med utgangspunkt i den enkelte avgjørelse det er tale om å forberede eller treffe.

I vårt brev 3. juli 2018 (snr. 2018/3711 EO) vurderte vi om daværende samferdselsminister Ketil Solvik-Olsens relasjon til Jóhannesson medførte inhabilitet i de samme sakstypene vi nå vurderer. I den saken kom vi til at relasjonen ikke medførte at Solvik-Olsen ville være inhabil. Det som primært skiller den saken fra den vi nå vurderer, er at Jóhannessons forhold til Dale er nærere enn hans forhold til Solvik-Olsen. Mens Dale beskriver Jóhannesson som «ein av mine beste kameratar», fremhevet Solvik-Olsen at forholdet hans til Jóhannesson i utgangspunktet var profesjonelt, men at de av og til møttes for sykkelturer og kommuniserte digitalt om vennskapelige ting.

Vi er av den oppfatning at denne forskjellen normalt ikke vil ha avgjørende betydning for saker som Jóhannesson ikke er særlig involvert i. På samme måte som for Ketil Solvik-Olsen er det sentralt at Jóhannessons rolle som kommunikasjonssjef i Ice i utgangspunktet bare medfører en mer generell interesse i hvordan SDs behandling av ulike saker er til gunst eller ugunst for selskapet. Denne typen avgjørelser påvirker ikke direkte Jóhannessons stilling. Vi viser til drøftelsen i vårt brev 3. juli 2018. Vår konklusjon er etter dette at relasjonen mellom Dale og Jóhannesson, som utgangspunkt ikke oppfyller lovens vilkår om «særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til» Dales «upartiskhet». Dale vil dermed som utgangspunkt ikke være inhabil i den typen saker SD har beskrevet.

Gitt Jóhannessons stilling antar vi at det i utgangspunktet ligger utenfor hans rolle å være særlig involvert i saker direkte overfor SD. Skulle det likevel komme opp slike saker, vil den nære relasjonen mellom Dale og Jóhannessons etter en konkret vurdering kunne medføre at Dale må regnes som inhabil. Det som først og fremst vil kunne lede til en konklusjon om inhabilitet i konkrete tilfeller, vil være at Jóhannesson har utvist et særlig engasjement eller for øvrig har en særlig interesse i saken ut over det som naturlig følger av hans stilling i Ice.

4. Relasjonen til Arne Johan Dale

Ifølge SDs brev 4. september 2018 er Arne Johan Dale samferdselsminister Jon Georg Dales onkel. Arne Johan Dale er finansdirektør i Havila Shipping. Han har etter det opplyste ingen eierinteresser i Havila-konsernet. Jon Georg Dale beskriver selv relasjonen til onkelen slik:

«Min onkel er finansdirektør i Havila shipping. Han er fars tvillingbror og min fadder, og jeg har et nært forhold til hans døtre.»

Om de sakene innenfor SDs ansvarsområde som kan få særlig betydning for Havila Shipping, opplyser departementet følgende:

«Konkurransen om leveranse av sjøtransporttjenester på strekningen Bergen–Kirkenes ble lyst ut 19. september 2017. Anskaffelsen ble gjennomført i tråd med bestemmelsene i konsesjonskontraktforskriften. 23. mars 2018 kunngjorde departementet at Havila Holding AS

(Havila) og Hurtigruten AS (Hurtigruten) har blitt tildelt kontrakter om drift av kystruten i perioden 2021–2030. Havila skal operere 4 ruter (4 skip) og Hurtigruten skal operere 7 ruter (7 skip). Driften av kystruten innebærer daglige, gjennomgående anløp til 34 havner hele året og med transport av både passasjerer og gods. Havila og Hurtigruten skal inngå en samarbeidsavtale for å sikre en forutsigbar og enhetlig tjeneste for brukerne. Den totale kontraktsummen er på til sammen 788 millioner kroner i året, hvorav vederlaget til Havila utgjør 242 millioner kroner. Departementet har tett oppfølging av leverandørene for å sikre rettidig driftsstart, og for å sikre gjennomføringen av avtalen, inkludert sanksjoner ved mislighold mv. I dette ligger bl.a. å ta stilling til eventuelle ønsker om å gjøre endringer ift de forhold som lå til grunn ved tidspunktet for tildeling av kontrakt.

Stortinget fattet 20. desember 2017 anmodningsvedtak nr. 391 om å forhandle frem en avtale om miljøbonus med leverandørene etter at kontrakter med leverandørene er inngått. Departementet utreder det juridiske handlingsrommet og har påbegynt dialog med leverandørene om bonusens størrelse og innretning av en mulig bonusordning.

Vi må forvente at andre oppgaver vil tilkomme, etter hvert som leverandørene planlegger sin driftsstart nærmere.»

Vi har fått opplyst at Havila Holding eier 50,96 % av aksjene i Havila Shipping (hvor Dales onkel er finansdirektør), og at selskapene i Havila-konsernet holder til i samme kontorbygg. Vi har også mottatt opplysninger fra SD om at Havila Holding vil trekke på ressurser fra Havila Shipping og andre datterselskaper for å oppfylle kravene i sjøtransportkontrakten. I beskrivelsen av Havila Holdings kvalifikasjoner opplyser selskapet i kontraktstilbudet at det gjennom blant annet Havila Shipping har kompetanse innen alle de funksjoner som maritime driftsoperasjoner krever, og selskapet viser uttrykkelig til onkelens funksjon som finansdirektør. Havila Shipping har for øvrig også avgitt en såkalt forpliktelseserklæring med følgende ordlyd:

«Som samarbeidspartner til tilbydereren bekrefter vi at vi forplikter oss til å stille alle nødvendige ressurser til disposisjon for tilbydereren. Forpliktelsen gjelder det omfang som er nødvendig for å oppfylle leverandørens kontraktsforpliktelser ved leveranse av sjøtransporttjenester på kystruten Bergen–Kirkenes tur-retur.»

SD har opplyst at det kan bli aktuelt at Havila Holding flytter kontrakten til datterselskapet Havila Kystruten. Vi har ingen opplysninger om at dette eventuelt vil endre på Havila Shippings rolle i gjennomføringen av kontrakten.

Spørsmålet er om Dale på bakgrunn av sin relasjon til onkelen er inhabil til å delta i behandlingen av saker om det som er omtalt av SD.

Vi viser til det som er sagt ovenfor om de generelle utgangspunktene for habilitetsvurderingen. Også for Dales relasjon til onkelen må habilitetsspørsmålet vurderes etter forvaltningsloven § 6 andre ledd.

Det er ut fra de gitte opplysningene noe usikkert om relasjonen kan regnes som en «nær personlig tilknytning» i forvaltningslovens forstand. I forvaltningsloven § 6 første ledd bokstav b er det angitt hvilke slektskapsforhold som uten videre medfører inhabilitet i saker hvor slektningen er part. Etter denne bestemmelsen vil en tjenestemann være inhabil dersom «han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nær som søsken». Slektskapet i det foreliggende tilfellet er ikke omfattet. Lovgiver har altså vurdert det slik at et slikt slektskap ikke uten videre skal føre til inhabilitet. I denne sammenheng viser vi også til vår uttalelse i brev 30. oktober 2011 (snr. 2001/9733 EO) om forholdet mellom forvaltningsloven § 6 første og andre ledd:

«Det kan innledningsvis bemerkes at forbindelser som er fjernere enn de forbindelser som er angitt i fvl. § 6 første ledd, normalt ikke vil føre til inhabilitet. Første ledd kan altså - som et utgangspunkt - leses antitetisk, med den betydning dette måtte få for vurderingen etter annet ledd, jf. Arvid Frihagen: Inhabilitet etter forvaltningsloven, Oslo 1985, s. 101 og 192.»

I forarbeidene til forvaltningsloven er det imidlertid antatt at det skal relativt lite til i tillegg for at en tjenestemann blir inhabil til å behandle saker hvor et *søskenbarn* er part. I Ot.prp. nr. 3 (1976–1977) uttales det på s. 61 at omgang i «familiesammenkomster med jevne mellomrom» kan være tilstrekkelig og at i «praksis vil nok en tjenestemann ofte være ugild til å behandle saker hvor hans søskenbarn er part. På det generelle plan er det liten grunn til å behandle forholdet mellom søskenbarn vesentlig annerledes enn forholdet mellom en nevø og en onkel. Vi viser til Frihagen, Inhabilitet etter forvaltningsloven (1985) s. 224. Det skal etter dette relativt lite til ut over en tenkt normalsituasjon for at relasjonen mellom Dale og onkelen må regnes som en «nær personlig tilknytning» i forvaltningslovens forstand. Ut fra de gitte opplysningene er det vanskelig å konkludere klart i spørsmålet. At onkelen er Dales fadder, vil i seg selv ha begrenset betydning dersom de i dag har liten kontakt. Opplysningene om at Dale har et nært forhold til onkelens døtre, kan indikere mer generelt at det er nær kontakt.

Relasjonens karakter vil uansett måtte inngå i en samlet vurdering av omstendighetene i en sak, der en også må vurdere blant annet hvilke interesser onkelen har i en avgjørelse. Dersom en avgjørelse kan medføre «særlig fordel, tap eller ulempe» for onkelen personlig, vil dette kunne være et særegent forhold som er egnet til å svekke tilliten til Dales upartiskhet. Også andre omstendigheter kan komme i betraktning.

SD opplyser at det først og fremst er saker om oppfølging og lignende av den nevnte kontrakten om sjøtransporttjenester som vil ha en side mot Havila-konsernet.

SD har som nevnt videre pekt på at Stortinget har anmodet om å forhandle frem en avtale om miljøbonus med leverandørene i sjøtransportkontrakten. Vi antar at Dales onkel kan ha en sentral rolle fra Havila-konsernets side i slike forhandlinger.

Det er Havila Shippings morselskap, Havila Holding, som er part i sjøtransportkontrakten. Det er opplyst at Havila Shipping, sammen med andre

selskaper, vil bistå i gjennomføringen av kontrakten på forskjellige områder, men det er ikke opplyst hva selskapet vil motta for denne bistanden. Det er derfor uklart hvilke økonomiske interesser selskapet egentlig har i kontrakten, men vi forstår det slik at interessene, slik kontraktsforholdet i dag er, vil være avledet fra Havila Holding. Det kan tilsi at onkelens interesser i de nevnte sakstypene generelt være av en noe avledet og indirekte karakter. Det synes like fullt å være en nokså tett forbindelse mellom de to selskapene. Vi antar at det i enkeltsaker kan bli tale om interesser som for onkelen er tilstrekkelig håndfaste og av et slikt omfang at inhabilitet kan oppstå. Interessen vil kunne være av økonomisk art, men det kan også dreie seg om den interessen som følger av at Dales onkel er involvert i behandlingen av en sak. Ved vurderingen må det også tas hensyn til at Dales onkel har en sentral stilling i Havila Shipping og dermed i større grad enn andre arbeidstakere vil kunne identifisere seg med konsernets interesser. Habilitetsvurderingen må skje konkret ut fra hvilken avgjørelse det er tale om å treffe.

SD har ikke bedt oss om å vurdere én konkret sak som er til behandling, og vi nøyer oss derfor med følgende oppsummering: Inhabilitet kan i første rekke tenkes i saker som berører Havila særskilt, typisk ved at et av de to nevnte selskapene i Havila-konsernet har en tydelig partsinteresse i saken. De sakstypene SD har pekt på, er av slik karakter. Særlig dersom Dales onkel direkte er involvert i behandling av saken, eller dersom det er grunn til å tro at han kan ha en ikke uvesentlig økonomisk interesse eller en betydelig personlig interesse i utfallet av saken i departementet, kan det ligge an til at statsråd Dale må anses for å være inhabil.

Med vennlig hilsen

Tonje Rønneberg Ruud e.f.
lovrådgiver

Bjarne Snipsøyr
rådgiver